

Korkeakoulutus, lukukausimaksut ja sosiaalinen liikkuvuus

Hanna Virtanen, Etlä

Taloustieteellisen yhdistyksen lukukausimaksuseminaari,
15.5.2017

Lukukausimaksut ja sosiaalinen liikkuvuus

- Huolena että erot eri sosioekonomisten ryhmien osallistumisessa korkeakoulutukseen kasvavat
- Mahdollisia mekanismeja (Chapman, 2016)
  - Maksuvalmius
    - Etukäteen perittävät lukukausimaksut voisivat estää osallistumasta
    - Valtio voisi taata suuremman lainan
  - Kyky sietää taloudellista riskiä
    - Korkeakoulutukseen liittyy epävarmuutta (valmistuminen, hyöty työmarkkinoilla)
    - Valtion takaama laina suojaa pankkeja riskiltä, mutta ei opiskelijoita

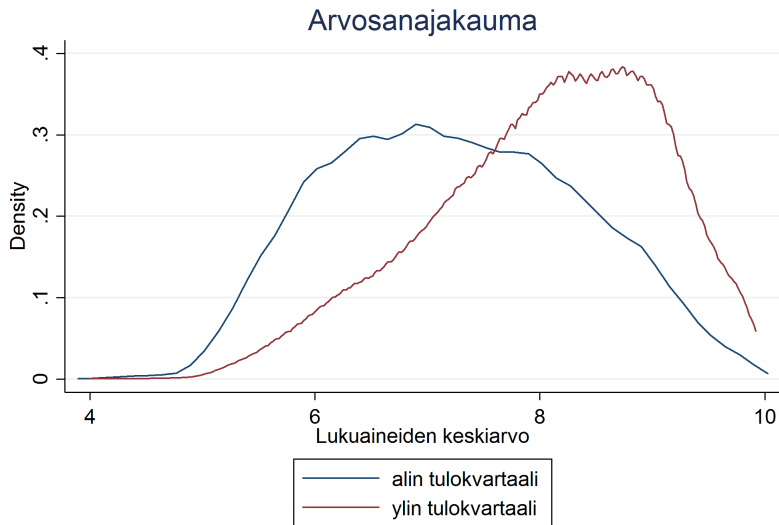
Tuloihin sidotut lukukausimaksut (ICL)

- Otettu käyttöön noin 10 maassa ml. Australia ja Iso-Britannia
- Takaisinmaksu sidottu yksilön myöhempiin tuloihin
  - Kerätään samassa yhteydessä kuin tuoverotkin
  - Tuloraja jonka alapuolella takaisinmaksua ei peritä
  - Kiinteä osuus (tulorajan ylittävistä) tuloista
- Järjestelmän ominaisuuksia
  - Maksutaakka ei voi kasvaa sovittua suuremmaksi
  - Suojaa opiskelijaa riskeiltä
- Käyttöönotto ei näyttäisi kasvattaneen sosioekonomisia eroja korkeakoulutukseen osallistumisessa
  - Chapman (2006), Murphy ym. (2017), Sà (2014)

Sosiaalinen liikkuvuus Suomessa

- Sosioekonomiset erot koulutukseen osallistumisessa merkittäviä nykyisinkin
- Vuosina 2000-2004 peruskoulusta valmistuneista korkeakoulutukseen osallistuu 5 vuotta myöhemmin
  - alimman tulokvartaalin ryhmästä (vanhempien vuositulot alle 35,000 euroa) noin 25 prosenttia
  - ylimmän tulokvartaalin ryhmästä (vanhempien vuositulot yli 66,000 euroa) noin 57 prosenttia
- Sosioekonomiset erot näkyvät jo aikaisemmissa koulutusvaiheissa

Peruskoulumenestys ja sosioekonominen asema

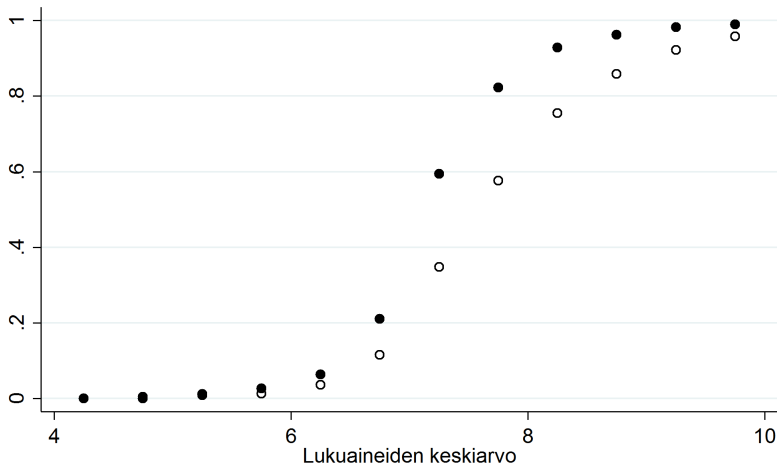
kernel = epanechnikov, bandwidth = 0.1060

Peruskoulun jälkeisen syksyn tilanne vuosina 2000-2004 valmistuneille

Vanhempien tulot	Toisena asteen ulkopuolella	Lukiossa	Ammatillisessa koulutuksessa
Alin kvartaali (alle 35,000€)	12.9	38.4	48.7
Ylin kvartaali (yli 66,000€)	4.4	76.0	19.7
Yhteensä (kaikki)	7.8	54.6	37.7

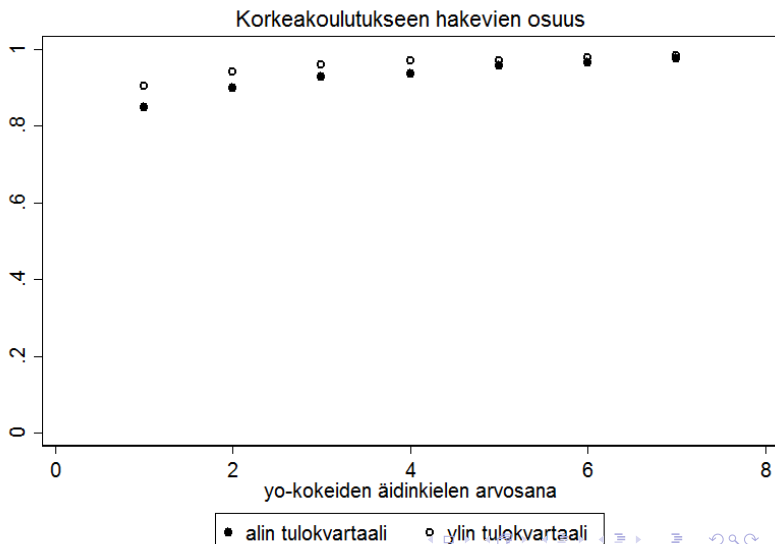
Lukiokoulutukseen osallistuminen ja sosioekonominen asema

Lukiossa aloittavien osuus

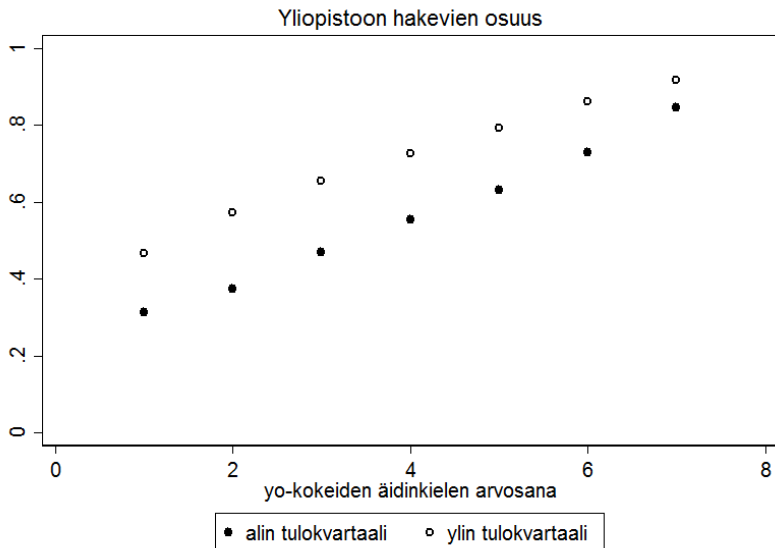
○ alin tulokvartaali ● ylin tulokvartaali

Korkeakoulutukseen hakeminen ja sosioekonominen asema

Yliopistoon hakeminen ja sosioekonominen asema

Keinoja edistää sosiaalista liikkuvuutta

- Havainto 1: Erot tulevat näkyviin varhaisessa vaiheessa
  - Tutkimusnäytön perusteella varhainen puuttuminen tehokkainta (esim. Heckman, 2008)
- Havainto 2: Koulutusvalinnat erilaisia vaikka aiempi koulumenestys otetaan huomioon
  - Valintakokeista luopuminen (Laukkanen, 201X; Pallais, 2014)
  - Opintolainan muuttaminen tulosidonnaiseksi (Chapman, 2016)
- Lukukausimaksujen yksityiskohdilla merkitystä
  - Potentiaalisesti pieni merkitys suhteessa muihin tekijöihin

Lähteet

- Chapman, B. (2006) "Income contingent loans for higher education: international reforms", Handbook of the Economics of Education, 2.
- Chapman, B. (2016) "Income contingent loans in higher education financing", IZA World of Labor: 227.
- Heckman, J.J. (2008) "Schools, skills, and synapses." Economic inquiry 46.3, 289-324.
- Murphy, R., Scott-Clayton, J. ja Wyness, G. (2017) "Lessons from the end of free college in England", Evidence Speaks Reports, 2: 13.
- Laukkonen, M.-L. (tulossa) "Parental job displacement and high education choices in Finland", ETLA.
- Pallais, A. (2013) "Small Differences that Matter: Mistakes in Applying to College", NBER Working Paper No. 19480.
- Sá, F. (2014) "The effect of tuition fees on university applications and attendance: evidence from the UK", IZA Discussion Paper No 8364